

آشنایی با قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح

■ محمد موحد (قاضی دادگستری)

فصل یازدهم: ارتشاء و اختلاس

ماده ۹۳- هر نظامی برای انجام یا خودداری از انجام امری که از وظایف او یا یکی دیگر از پرسنل نیروهای مسلح است وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را بلاعوض یا کمتر از قیمت معمول به هر عنوان قبول نماید اگرچه انجام یا خودداری از انجام امر برخلاف قانون نباشد در حکم مرتشی است و به ترتیب زیر محکوم می شود:

۱- در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ تا دو بیست هزار ریال باشد به حبس از یک تا سه سال و جزای نقدی معادل وجه یا قیمت مال مأخوذ و تنزیل یک درجه یا یک رتبه.

۲- هرگاه قیمت مال یا وجه مأخوذ از دو بیست هزار ریال بیشتر باشد به حبس از دو تا ده سال و جزای نقدی معادل وجه یا قیمت مال مأخوذ و اخراج از نیروهای مسلح.

تبصره: مبالغ مذکور از حیث تعیین مجازات اعم از این است که دفعات یا به

(قسمت پایانی)

دفعات اخذ شده باشد.

ماده ۹۴- هر نظامی وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا اسناد و اشیاء و لوازمی را که بر حسب وظیفه به او سپرده شده است به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب نماید مختلس محسوب و حسب مورد به مجازات زیر محکوم می شود:

۱- هرگاه میزان اختلاس از حیث وجه یا بهاء تا پانصد هزار ریال باشد به یک تا سه سال حبس و تنزیل یک درجه یا یک رتبه.

۲- در صورتی که از این مبلغ بیشتر باشد به حبس از سه تا پانزده سال و اخراج از نیروهای مسلح.

تبصره ۱: در هر مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می گردد.

تبصره ۲: مجازات شروع به اختلاس حداقل مجازات آن جرم می باشد.

فصل دوازدهم: استفاده غیر قانونی البسه رسمی یا علامات و نشانه‌ها و مدالهای نظامی
ماده ۹۵- هر نظامی که علناً نشانه‌ها و

مدالها و علامتها و درجات و البسه رسمی نظامی داخلی یا خارجی را بدون تغییر یا با تغییر جزئی که موجب اشتباه شود بدون مجوز یا بدون حق، استفاده نماید به حبس از دو ماه تا دو سال محکوم می شود.

ماده ۹۶- هر نظامی در زمان جنگ با دولتی که قرارداد ژنو مورخ ۱۹۴۹ را امضاء نموده یا بعداً به آن ملحق شده است پرچم یا بازوبند یا سایر علائم هلال احمر یا هم‌ردیف آن را در منطقه عملیات جنگی بدون حق علناً استفاده کند به حبس از دو ماه تا دو سال محکوم می گردد.

شرح مواد:

الف: رشوه

”رشوه“ در لغت به معنای «چیزی است که به کسی بدهند تا کاری برخلاف وظیفه خود انجام دهد یا حق کسی را ضایع و باطل کند یا حکمی برخلاف حق و عدالت بدهد»^(۱)

و همچنین گفته شده است: «رشوه اسم مصدر و به معنای کود و خاشاک است که

کشاورزان برای آماده کردن زمین جهت فلاح و زراعت روی زمین پخش می‌کنند و یا به معنی دلو یا مطلق طناب است. وجه مناسبت این معنا با معنای اصطلاحی قانونی که مرتکب آن بزهکار شناخته می‌شود این است که کود، زمین را آماده و طناب دلو را از ته چاه به بالا می‌کشد، رشوه هم مرتشی را برای انجام منظور راشی آماده و مرتشی را به سوی راشی جلب می‌نماید» (۲)

قرآن کریم در آیه شریفه ۱۸۸ سوره مبارکه بقره مردم را از رشوه‌خواری منع فرموده است. در این آیه خطاب اصلی به قضات است شاید به این دلیل که اهمیت کار قضائی بسیار زیاد است و مردم از هرکس یا هر نهاد و سازمانی که شکایتی داشته باشند نزد قضات می‌برند. در این آیه شریفه چنین آمده است:

«وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتَذَلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِيَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْأَثَمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ»

و اموال یکدیگر را به باطل (و ناحق) در میان خود نخورید و برای خوردن قسمتی از اموال مردم به گناه (قسمتی از) آن را (به عنوان رشوه) به قضات ندهید، در حالیکه می‌دانید (این کار، گناه است). (۳)

در احادیث گوناگونی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام دریافت و پرداخت رشوه و وساطت بین راشی و مرتشی مذمت شده و مردم از آن نهی شده‌اند. در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چنین آمده: «لَعَنَ اللهُ الرَّشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالسَّاعِيَ بَيْنَهُمَا»

خداوند لعنت کند رشوه دهنده و رشوه گیرنده و کسی که بین آنها وساطت می‌کند. و امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «وَأَمَّا الرَّشَاءُ

فِي الْحُكْمِ فَهُوَ الْكُفْرُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ». «و اما رشوه در قضاوت کفر به خداوند بزرگ است.» (۴)

از آیات قرآن و روایات اسلامی استفاده می‌شود که رشوه به معنای خاص کلمه همان مالی است که به قضات می‌پردازند تا احکام قضائی را تحت تأثیر قرار دهند و دریافت مال به طور ناحق از مردم توسط سایر کارکنان نظام اسلامی برای اینکه حقی را باطل و یا باطلی را حق جلوه دهند در حکم رشوه است. لذا در ماده ۳ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز اینچنین آمده:

«هریک از مستخدمین و مأمورین دولتی اعم از قضائی و اداری یا شوراها یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح یا شرکتهای دولتی یا سازمانهای دولتی وابسته به دولت و یا مأمورین به خدمات عمومی خواه رسمی یا غیررسمی برای انجام دادن یا انجام ندادن امری که مربوط به سازمانهای مزبور می‌باشد وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیماً یا غیرمستقیماً قبول نماید در حکم مرتشی است اعم از اینکه امر مذکور مربوط به وظایف آنها بوده یا آنکه مربوط به مأمور دیگری در آن سازمان باشد خواه آن کار را انجام داده یا نداده و انجام آن بر طبق حقانیت و وظیفه بوده یا نبوده باشد و یا آنکه در انجام یا عدم انجام آن مؤثر بوده یا نبوده باشد...»

بنابراین ملاحظه می‌شود که قانونگذار دریافت وجه یا مال یا سند پرداخت

داشت. اگر جوابا ندهی، دستور می‌دهم ترا مجازات کند!

ولی باز هم زنبیل خاموش بود. به دستور قاضی زنبیل رانده ضربه شلاق زدند. سپس قاضی نزدیک زنبیل رفته و اطراف آن را به دقت نگاه کرد. بعد سر برداشت و گفت: زنبیل را به جای فروش بدهید. فروشنده بربنج را شلاقی رده، جرمینه کنید. چون زنبیل متعلق به جای فروش است. قاضی با تدبیر در روی زمین ذرات و غبار جای را دیده بود که بر اثر ضربات شلاق از لایه‌ی الیاف آن خارج شده بود. ولی از ذرات و غبار بربنج اثری مشاهده نکرده بود.

«قاضی حسی ندارد یکی از طرفین دعوا را ضیافت کند.»

«روزی میهمانی ناشناس بر علی علیه السلام وارد شد و چند روزی در خانه علی علیه السلام بسر برد وی طرفی داشت و منتظر حضور او بود تا دعوی آنها را در محضر علی علیه السلام مطرح کرده و محضرش قاضی باشد. هنگامی که حضرت به منظور او پی برد یا کمال مهربانی عذرش را بخواست و بعد چنین گفت: بیاضر علیه السلام فرمود: قاضی حسی ندارد یکی از طرفین دعوا را ضیافت کند، مگر آنکه هر دو میهمان باشند.»

دعاوی بینه ناپذیر

شخصی استخوانی را بر گوش دیگری زد. مصروب مدعی شد که در اثر ضربت حسی شنوایی را از دست داده است. از علی علیه السلام داوری خواستند. گفت در طرف یکسال باید او را عافنگیر آزمو، اگر در این مدت شنید یا دو عذال گنواه دادند. میشود از

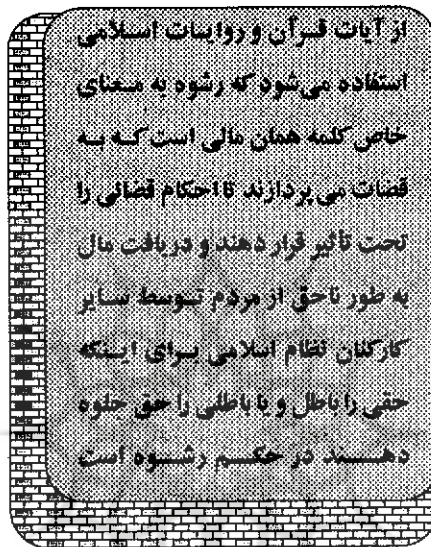
وجه و... که از سوی کارکنان دولت صورت می‌گیرد را در حکم رشوه تلقی نموده که مؤید نظر کسانی است که رشوه را عبارت از مال یا وجه یا هدیه یا عناوین دیگر می‌دانند که به قضات پرداخت می‌شود.

در ماده ۹۳ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح نیز دریافت وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی به طور بلاعوض یا کمتر از قیمت معمول تحت هر عنوان از سوی هر نظامی برای انجام یا خودداری از انجام کاری حتی اگر آن امر برخلاف قانون نباشد را در حکم ارتشاء دانسته و برای دریافت کننده (مرتشی) متناسب با مقدار رشوه تعیین مجازات نموده است. بطوری که اگر قیمت مال یا وجه مأخوذ تا دو بیست هزار ریال باشد مرتکب علاوه بر استرداد وجه مورد رشوه به حبس از یک تا سه سال و جزای نقدی معادل وجه مورد رشوه و تزییل یک درجه یا یک رتبه محکوم می‌شود و هرگاه بیشتر از دو بیست هزار ریال باشد علاوه بر استرداد وجه یا مال مورد رشوه و جزای نقدی معادل آن وجه یا قیمت آن مال به حبس از دو تا ده سال و اخراج از نیروهای مسلح محکوم می‌شود. در تبصره ماده ۹۳ تذکر مهمی داده شده و آن این است که فرقی نیست بین اینکه مرتشی یک دفعه تمام مال مورد رشوه را دریافت کند یا اینکه در دفعات متعدد، یعنی اینکه قاضی در هنگام تعیین مجازات با احتساب مجموع وجوهی را که مرتشی دریافت داشته مجازات تعیین می‌کند و مرتشی نمی‌تواند برای فرار از مجازات وجوه یا اموال مورد رشوه را در چند نوبت کمتر از

حد نصاب مجازات دریافت کند و بگوید مبالغ دریافتی من در هر مرتبه کمتر از حد نصابی است که قانونگذار برای آن تعیین مجازات کرده است. فعل مجرمانه ارتشاء نیز همانند همه افعال مجرمانه دارای ارکان مادی، معنوی و قانونی است.

الف: رکن مادی

۱- سمت مرتکب: «هر نظامی» (باستناد ماده ۹۳ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح). نظامیان در ماده ۱ قانون مجازات

جرایم نیروهای مسلح احصاء شده‌اند که در شماره‌های قبل این نشریه و به تناسب در مباحث دیگری از آنها نام برده شد.

۲- موضوع جرم: دریافت وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی بلاعوض یا کمتر از قیمت معمول.

۳- فعل مرتکب: انجام امر یا خودداری از انجام امری که از وظایف او یا یکی دیگر از پرسنل نیروهای مسلح است.

ب: رکن معنوی

۱- وجود سوءنیت عام، که همان آگاهی داشتن مرتکب از غیرقانونی بودن عمل است.

۲- وجود سوءنیت خاص، که همان

قصد انتفاع فاعل یا مرتکب جرم از این رهگذر است.

ج: رکن قانونی: ممنوعیت این فعل مجرمانه در ماده ۹۳ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح برای نظامیان به صراحت آمده، همان‌گونه که در مواد دیگر از قوانین دیگر هم برای سایر کارکنان دولت ممنوع شمرده شده و برای مرتکب تعیین مجازات گردیده است.

ب: اختلاس

«اختلاس» در لغت به معنای «ربودن چیزی از چنگ کسی با نیرنگ و سرعت است. یا چیزی را از چنگ حیوانی یا انسانی در آوردن. «إِخْتَلَسَ الشَّيْءُ» یعنی آن چیز را با نیرنگ و به تندی ربود، «خَالَسَهُ النَّظْرُ» یعنی در موقع مناسب و دزدکی او را نگاه کرد. «تَخَالَسَ الْقَوْمَ الشَّيْءُ» یعنی آن قوم آن چیز را از یکدیگر ربودند.» (۵)

و در حقوق جزا عبارت است از اینکه با استفاده از غفلت و عدم توجه کسی و در فرصت مناسب چیزی را بردارند. اختلاس در فقه، مستقل از سرقت و مصداق خیانت است و عناصر آن عبارت است از:

۱- برداشتن مال منقول کسی، حساب سازی، (اعمال و وسایل متقلبانه شرط تحقق اختلاس نیست).

۲- غفلت و عدم توجه صاحب مال یا نماینده او، (ربودن شرط اختلاس نیست).

۳- قصد مجرم، یعنی قصد نتیجه مجرمانه. (۶)

جرم اختلاس نیز مانند جرایم دیگر دارای ارکان مادی، معنوی و قانونی است.

۱- رکن مادی

عناصر رکن مادی جرم اختلاس از نظر

قانون جزا عبارت است از:

الف: مرتکب

“مرتکب” کارمند دولت باشد (کارکنان ادارات، سازمانها، شوراها، شهرداریها، مؤسسات و شرکتهای دولتی، نهادهای انقلابی، دیوان محاسبات، دارندگان پایه‌های قضائی، قوای سه گانه، نیروهای مسلح، مأمورین به خدمات عمومی اعم از رسمی و غیررسمی) البته مرتکب در اینجا به استناد ماده ۹۴ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مشمول «هر نظامی» می‌باشد.

ب: موضوع جرم

“موضوع جرم” شامل: وجوه، حواله‌ها، مطالبات، سهام، اسناد و اوراق بهادار و سایر اموال متعلق به هریک از سازمانها و مؤسسات فوق‌الذکر و یا اشخاصی است که برحسب وظیفه به آنها سپرده شده باشد.

ج: فعل مرتکب

برداشت یا تصاحب اموال به نفع خود یا دیگری. (۷)

۲- رکن معنوی

الف: وجود سوء نیت عام، که عبارت است از آگاهی و علم مرتکب به مجرمانه بودن عمل.

ب: وجود سوء نیت خاص، که همان با قصد انتفاع برای خود یا دیگری برداشت و تصاحب نمودن است.

۳- رکن قانونی

در ماده ۹۴ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح برای نظامیانی که از وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا اسناد و اشیاء و لوازمی که برحسب وظیفه به آنها سپرده شده اختلاس نمایند، با توجه به میزان اختلاس در بندهای مختلف و تبصره‌های

ذیل ماده، تعیین مجازات شده است. در تبصره ۲ ماده ۹۴ قانونگذار برای شروع به اختلاس نیز پیش بینی مجازات نموده است و آن، عبارت است از حداقل مجازات تعیین شده برای آن جرم، به عنوان مثال اگر وجوهی که مرتکب، شروع به اختلاس آن نموده کمتر از پانصد هزار ریال ارزش داشته باشد مجازات مرتکب یکسال حبس و اگر بیشتر از این مبلغ باشد سه سال حبس پیش بینی شده است.

نکته: تفاوتی که بین ماده ۹۴ قانون

مجازات جرایم نیروهای مسلح و ماده ۵ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مشاهده می‌شود این است که در ماده ۹۴ اموال مورد اختلاس، اگرچه به صورت مطلق آمده و هر مالی را که برحسب وظیفه به نظامیان سپرده می‌شود را شامل می‌گردد اما معمولاً کمتر آن را به اموال غیردولتی تسری می‌دهند اما در ماده ۵ قانون تشدید مجازات... این ابهام رفع گردیده و به صراحت بیان شده که ممکن است اموال متعلق به دولت یا اشخاص باشد، مهم آن است که اموال برحسب وظیفه به کارمند دولت یا یک نفر نظامی سپرده شده باشد. در این زمینه اداره کل حقوقی قوه قضائیه در پاسخ به استعلامی مبنی بر اینکه: آیا اموال اشخاص حقیقی که به کارمند دولت سپرده شده و در دست وی حیف و میل می‌شود اختلاس نام دارد یا خیر؟ چنین اظهار نظر کرده است: «اصل بر این است که تصرف و تصاحب در اموال متعلق به دولت از مصادیق جرم اختلاس است و استثنائاً در ماده ۵ قانون تشدید مجازات مرتکبین

ضارت دینه نمی‌گیرند و چنانچه در آن مدت نشنید و کسی هم گواهی نداد، وی را قسم می‌دهند و سپس دینه را از ضارت گرفته به او می‌پردازند.
گفتند: اگر پس از یکسال شنید یا گواهی اقامه شد، چه باید کرد؟
گفت: دیگر دینه مال او شده است.

آدمردی به مغز دیگری کوید.
مضروب ادعا کرد بواسطه ضربت، [حسن] بیبایی و بویایی و گویایی را از دست داده است.
علی **ع** گفت: اگر راست بگوید، سه دینه میخواهد.
گفتند از کجا بدانیم که راست می‌گوید.
گفت: برای آزمایش شامه، سوخته‌ای را به بینی‌اش نزدیک کنید اگر سر را بلند کرد و چشمهایش اشک آلود شد دروغ می‌گوید، و بر سر او آزمایش بیبایی او را در برابر حورشید نگاه دارید اگر چشمها را بست دروغ و چنانچه چشمهایش بساز ماند، راست می‌گوید، و زیستن را چنین بیازمائید سوزنی را بر زبانش بریند، اگر خوش قرمز بود دروغ و اگر سیاه بود راست می‌گوید.
آدمردی که بر سرش زده بودند، مدعی شد که ضربت، چشمش را ناتوان کرده است.
علی **ع** او را نشاناد و شیء سمدی را به او نشان داد و گفت، می‌بینی؟
گفت: بله؟
بهمین ترتیب در چهار سوی او را آزمود، هیچ کم و زیاد نشد.
علی **ع** گفت: راست می‌گویی.

ارتش و اختلاس و کلاهبرداری مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی کارمندانی که در اموال مؤسساتی که به کمک مستمر دولت اداره می شوند و یا در اموال اشخاص که آن را بر حسب مورد با توجه به نحوه عمل مجرمانه ممکن است از مصادیق جرائم خیانت در امانت یا کلاهبرداری یا سرقت ^{۵۰} باشد.

ج: استفاده غیرقانونی البسه رسمی یا علامات و نشانها و مدالهای نظامی

در ماده ۹۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، ممنوعیت استفاده از نشانها، مدالها، علامتها و درجات و البسه رسمی نظامی داخلی یا خارجی بدون تغییر یا تغییر جزئی که موجب اشتباه گردد به صورت غیر مجاز و غیرعلنی مطرح گردیده که مختصراً در این خصوص توضیح داده می شود:

در این ماده استفاده نظامیان با چند قید از لباسهای نظامی داخلی یا خارجی در همین طور نشانها و علامات و مدالها، جرم شناخته شده است:

الف: استفاده علنی؛

ب: رسمی بودن البسه و نشانها و مدالها و درجات؛

ج: استفاده از البسه و مدالها و نشانها و درجات بدون تغییر یا با تغییر جزئی که موجب اشتباه شود؛

د: بدون مجوز باشد؛

ه: بدون حق باشد؛

از قید "علنی بودن"، استفاده از اشیای مذکور، استفاده غیرعلنی خارج می شود. مثلاً اگر کسی در خانه اش از یک لباس نظامی استفاده کند مشمول این ماده نیست. قید رسمی بودن البسه و نشانها و درجات و

مدالهای نظامی داخلی و خارجی صرفاً آن دسته از اشیاء مذکور را شامل می شود که براساس قوانین و مقررات مربوطه آن اشیاء مخصوص به نیروهای مسلح جمهوری اسلامی و یا سایر کشورهای دیگر باشد و رسماً و قانوناً مورد استفاده اعضای نیروهای مسلح قرار گیرد. بنابراین

قید رسمی بودن، البسه و نشانها و مدالها در حکمت غیررسمی را خارج می کند. به عنوان مثال اگر فردی نظامی از لباس یا درجه یا نشانهای نظامی متروکه داخلی یا خارجی استفاده کند مشمول این ماده نیست. اگر چه ممکن است همین عمل وی از جهت دیگر قابل تعقیب باشد. از قید بدون تغییر یا تغییر جزئی که موجب اشتباه شود، استفاده می شود که یک نفر نظامی البسه نظامی یا نشانها و درجات را طوری تغییر دهد که از صورت اولیه خارج شود و به صورتی درآید که او

مجال به استفاده باشد از همون این ماده خارج است به عنوان مثال اگر فردی که عضو نیروی دریایی است لباس مربوط به نیروی زمینی را با تغییر رنگ به لباس نیروی دریایی تبدیل کند و با همان علامت و نشانهای مربوط به نیروی دریایی، مورد استفاده قرار دهد مشمول این ماده نیست.

از قیدهای بدون مجوز یا بدون حق بودن استفاده از اشیای مذکور در این ماده؛ برای نظامیان، چنین استفاده می شود که اگر کسی با توجه به سنوات خدمت، تحصیلات، حضور در جبهه و... مستحق دریافت درجه سرگردی است اما هنوز به طور رسمی و طبق مقررات، این درجه را به او ابلاغ نکرده اند و او هنوز در درجه سروانی انجام وظیفه می کند، اجازه استفاده از درجه

جدید را ندارد اگر چه ممکن است بالقوه محق باشد، و یا اینکه یک نفر درجه دار یا افسر یا امیر در نیروی انتظامی حق و مجوز استفاده از البسه نظامیان در نیروهای دریایی، هوایی و زمینی ارتش را حتی با درجه همپراز ندارد. اما اگر همین فرد نظامی، به صورت رسمی و قانونی به یکی

از همین نیروها منتقل گردید و عضویت آنها را بیدار کرد؛ پس از انتقال می تواند این حق و مجوز بیدار شده، از البسه نیروی جدید استفاده کند. شاید بتوان گفت، اصولاً در جایی که فردی نظامی حق استفاده از البسه، نشانها، مدالها و درجات نظامی را هم دارد بدون مجوز، نمی تواند از آنها استفاده کند و زمانی «حق استفاده» قابل اعمال است که مجوز رسمی و قانونی صادر گردد. همچنین ممکن است، وقتی مجوز صادر شد حتی اگر حق استفاده هم از قبل وجود نداشته باشد، این حق پیدا می شود. به عنوان مثال اگر به یک نفر نظامی با درجه سرگردی دو درجه اعطاء گردد تا بتواند فرماندهی قسمتی را برعهده گیرد با اینکه پیش از آن، این حق برای او وجود نداشت تا از درجات بالاتر استفاده کند اما با این مجوز، حق استفاده هم به وجود می آید. به عبارت دیگر، رابطه بین «حق استفاده داشتن» با «مجوز استفاده داشتن» از نظر منطقی عموم و خصوص مطلق است. یعنی هر جا، مجوز استفاده باشد حق هم وجود دارد. اما هر جا حق استفاده وجود دارد معلوم نیست مجوز وجود داشته باشد.

در ماده ۹۶ که آخرین ماده از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح است، ممنوعیت استفاده نظامیان در زمان جنگ از پرچم یا بازوبند یا سایر علائم کشورهای

طرف مخاصمه که پیمان ۱۹۴۹ ژنو را امضاء نموده یا بعداً به آن ملحق شده‌اند را مطرح کرده است.

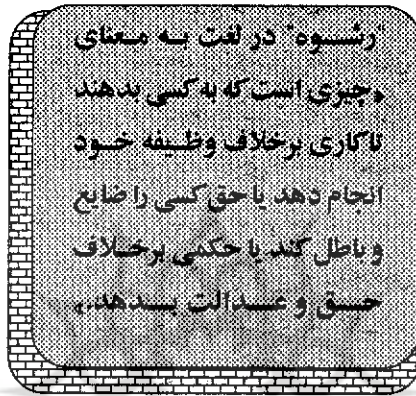
قرارداد ژنو (convention de Geneve)، یک قرارداد بین‌المللی است که ابتدائاً در ۲۲ اوت ۱۸۶۴ منعقد شده و بعد قرارداد‌های دیگری جانشین آن شده و موضوع آن بهبود وضع نظامیان مجروح در جبهه جنگ است.^(۹) در این ماده، برای نظامیانی که در زمان جنگ از پرچم یا بازوبند یا علائم هلال احمر یا همدریف این علائم و نشانها که متعلق به کشورهای عضو قرارداد ژنو می‌باشد، بدون حق و به صورت علنی استفاده کنند پیش بینی مجازات شده است.

نکته‌ای که در اینجا لازم به ذکر است، این است که اگرچه در مواد ۹۵ و ۹۶ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، استفاده نظامیان از البسه، نشانها، مدالها و درجات نظامی داخلی و خارجی یا علائم و نشانهای کشورهای عضو پیمان ژنو با همان قیود و شروط مذکور در مواد، جرم شناخته شده است اما این طور نیست که استفاده افراد عادی، مجاز شناخته شده باشد. لذا در مواد ۵۵۶ و ۵۵۷ قانون مجازات اسلامی؛ این گونه اعمال، برای افراد عادی هم ممنوع شمرده شده و عملی مجرمانه محسوب می‌گردد. در مواد مذکور چنین آمده است:

ماده ۵۵۶: هرکس بدون مجوز و به صورت علنی لباسهای رسمی مأموران نظامی یا انتظامی جمهوری اسلامی ایران یا نشانها، مدالها یا سایر امتیازات دولتی را بدون تغییر یا با تغییر جزئی که موجب اشتباه شود مورد استفاده قرار دهد

در صورتی که عمل او به موجب قانون دیگری مستلزم مجازات شدیدتری نباشد به حبس از سه ماه تا یک سال و یا جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار ریال تا شش میلیون ریال محکوم خواهد شد و در صورتی که از این عمل خود سوءاستفاده کرده باشد به هردو مجازات محکوم خواهد شد.

تبصره: استفاده از البسه و اشیای مذکور در این ماده در اجرای هنرهای

نمایشی مشمول مقررات این ماده نخواهد بود.

ماده ۵۵۷: هرکس علنی و به صورت غیرمجاز لباسهای رسمی یا متحدالشکل مأموران کشورهای بیگانه یا نشانها یا مدالها یا سایر امتیازات دولتهای خارجی در ایران را مورد استفاده قرار دهد به شرط معامله متقابل و یا در صورتی که موجب اختلال در نظم عمومی گردد مشمول مقررات ماده فوق است.

در مواد ۵۵۶ و ۵۵۷ قانون مجازات اسلامی، دو نکته وجود دارد که به نظر می‌رسد جای این دو نکته در مواد ۹۶ و ۹۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح خالی است.

۱- همان گونه که در تبصره ذیل ماده ۵۵۶ آمده، ممکن است استفاده از البسه،

نشانها، مدالها و درجات نظامی توسط نظامیان هم در اجرای هنرهای نمایشی صورت گیرد. لذا مناسب بود این تبصره در ذیل ماده ۹۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح نیز می‌آمد. و نکته دیگر اینکه، شرط تعقیب کیفری افرادی که از لباسهای رسمی یا نشانها و مدالهای کشورهای بیگانه استفاده می‌کنند این است که، در آن کشورها نیز معامله متقابل صورت گیرد. بدین معنا که، اگر یکی از اتباع آن کشورها از البسه، نشانها مدالها یا درجات رسمی نیروهای مسلح کشور ما استفاده نمود در کشور متبوع خود این عمل او جرم شناخته شده باشد. که مجازات شود و این نکته مهمی است و به نظر می‌رسد، جای آن در ذیل مواد ۹۵ و ۹۶ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح خالی است، که انشاء... در اصلاح قانون اخیرالذکر مدنظر قرار خواهد گرفت. با شرح مواد ۹۵ و ۹۶ که آخرین مواد قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح است بحث آشنایی با این قانون نیز پایان می‌یابد.

پی نوشتها:

- ۱- فرهنگ عمید.
- ۲- دکتر شامبیاتی، حقوق جزای اختصاصی ۳، به نقل از محسن شفاپی، مجله کانون وکلا، سال نهم، شماره ۲، سال ۱۳۳۶.
- ۳- قرآن کریم، ترجمه آیت اله ناصر مکارم شیرازی.
- ۴- وسایل الشیعه، ج ۱۲، باب ۵، من ابواب مایکتب به.
- ۵- ترجمه المنجد، مصطفی رحیمی.
- ۶- مبسوط در ترمینولوژی حقوق، دکتر جمفر لنگرودی.
- ۷- قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- ۸- نظریه شماره ۷۰/۳/۲۷-۷/۳۷ نظریات اداره حقوقی قوه قضائیه در زمینه کیفری، جلد اول.
- ۹- ترمینولوژی حقوق، دکتر جعفری لنگرودی.